

Hoofdstuk 1

Het was vreselijk heet die zomer dat Mr. Robertson de stad verliet, en een hele tijd leek het of de rivier dood was. Een dood, bruin slangachtig ding dat stil door het centrum van de stad gekronkeld lag, terwijl zich langs de randen vuil, geel schuim ophoopte. Vreemden die over de snelweg voorbijreden, draaiden hun raampjes dicht als ze de walgelijke zwavelgeur roken en vroegen zich af hoe iemand kon leven met zo'n stank die uit de rivier en de fabriek kwam. Maar de mensen die in Shirley Falls woonden, waren eraan gewend, en zelfs in die ontzettende hitte rook je het alleen als je net wakker was; nee, die geur vonden ze niet zo erg.

Wat de mensen die zomer wel erg vonden, was dat de lucht nooit blauw was, maar dat het leek alsof er vuil verbandgaas om de stad gewikkeld was; het filtreerde het heldere zonlicht dat erdoorheen had kunnen vallen, blokkeerde datgene dat de dingen hun kleur gaf en zorgde dat er een vage vlakheid in de lucht bleef hangen – dat hinderde de mensen die zomer, maakte ze na een poosje onrustig. En er waren nog meer dingen: verderop langs de rivier ging er van alles mis met de oogst – sperziebonen bleven te klein, verschrompelden aan de ranken, wortels hielden op met groeien als ze niet groter waren dan een kindervinger; en in het noorden van de staat zouden twee vliegende schotels zijn waargenomen. Er gingen geruchten dat de regering zelfs mensen had gestuurd om een onderzoek in te stellen.

Op het kantoor van de fabriek, waar een handjevol vrouwen hun dagen doorbrachten met het sorteren van facturen, het opbergen van kopieën en het plakken van postzegels op een envelop met een dreun van een vuist, gingen er een poosje allerlei ongeruste praatjes rond. Sommigen

dachten dat het misschien het einde van de wereld was, en zelfs die vrouwen die niet zover wilden gaan, moesten toegeven dat het wellicht niet zo'n goed idee was geweest om mensen de ruimte in te sturen, dat wij eigenlijk het recht niet hadden om daar een beetje op de maan rond te wandelen. Maar de hitte was meedogenloos en de ventilatoren die rond ratelden in de ramen leken totaal geen effect te hebben, en uiteindelijk hadden de vrouwen geen puf meer en bleven ze achter hun grote, houten bureaus zitten met hun benen ietsje uit elkaar, terwijl ze het haar uit hun nek tilden. 'Dit is toch niet te gelóven,' was het enige dat er na een tijdje nog gezegd werd.

Eén dag had de baas, Avery Clark, ze vroeger naar huis gestuurd, maar er volgden nog hetere dagen zonder dat er sprake van was dat ze vroeger weg mochten, dus dat zou kennelijk niet nog eens gebeuren. Kennelijk moesten ze daar blijven zitten lijden, en dat deden ze ook – het vertrek hield de warmte vast. Het was een grote ruimte, met een hoog plafond en een krakende houten vloer. De bureaus stonden in paren tegenover elkaar, twee bij twee, in de lengte van het vertrek. Langs de wanden stonden metalen archiefkasten; op een ervan stond een slingerplant waarvan de kronkelende ranken opgebonden waren, hoewel sommige ranken ontsnapt waren en bijna tot op de grond reikten. Het was het enige groene in de kamer. Een paar begonia's en een wandelende jood die ze bij de ramen hadden laten staan, waren allemaal bruin geworden. Zo nu en dan liet de hete lucht die door een ventilator in beweging werd gebracht een dood blad op de vloer dwarrelen.

In dit lome tafereel bevond zich een vrouw die afgezonderd was van de rest. Om preciezer te zijn, ze zat afgezonderd van de rest. Haar naam was Isabelle Goodrow, en omdat ze de secretaresse was van Avery Clark stond haar bureau niet tegenover dat van een ander. In plaats daarvan stond het tegenover het met glas afgescheiden kantoor van Avery Clark zelf – zijn kantoor was een eigenaardig geconstrueerd geheel van houten lambrizingen en grote

vensters (schijnbaar om hem in staat te stellen zijn werknemers in het oog te houden, hoewel hij zelden opkeek van zijn bureau) en werd door iedereen 'de viskom' genoemd. Omdat ze de secretaresse van de baas was, had Isabelle Goodrow een andere status dan de overige vrouwen in het vertrek, maar ze was sowieso anders. Ze ging bijvoorbeeld onberispelijk gekleed; zelfs in deze hitte droeg ze een panty. Op het eerste gezicht maakte ze een knappe indruk, maar als je beter keek, zag je dat het eigenlijk niet zover ging, ze kwam niet verder dan alledaags. Haar haar was zeker alledaags – dun en donkerbruin, bijeengehouden in een knotje of opgestoken. Door dat kapsel zag ze er ouder uit dan ze was, en ook een beetje als een schooljuffrouw, en in haar kleine, donkere ogen lag een uitdrukking van constante verrassing.

Terwijl de andere vrouwen nogal vaak zuchtten of heen en weer liepen naar de frisdrankautomaat, terwijl ze klaagden over rugpijn en opgezwollen voeten en elkaar waarschuwden dat ze hun schoenen niet uit moesten doen omdat je ze nooit in geen eeuwigheid meer aankreeg, hield Isabelle Goodrow zich nogal stil. Isabelle Goodrow zat gewoon achter haar bureau met haar knieën bijeen en haar schouders naar achteren, en typte door in een regelmatig tempo. Haar nek was een beetje vreemd. Voor een kleine vrouw leek hij uitzonderlijk lang, en hij verhief zich uit haar kraag als de nek van de zwaan die die zomer in de dood ogende rivier waargenomen werd, waar hij zonder zich ook maar te bewegen langs de met schuim afgezette oevers dreef.

Of tenminste, zo zag Isabelles nek eruit in de ogen van haar dochter, Amy, die zomer een meisje van zestien dat recentelijk een afkeer had ontwikkeld van de aanblik van haar moeders nek (van de aanblik van haar moeder, punt uit), en dat toch nooit iets om de zwaan had gegeven. In een aantal opzichten leek Amy niet op haar moeder. Terwijl haar moeders haar dof en dun was, was Amy's haar dik en streperig blond. Zelfs kortgeknipt zoals nu, lukraak onder

haar oren, zag het er opmerkelijk gezond en sterk uit. En Amy was lang. Haar handen waren fors, haar voeten waren groot. Maar in haar ogen, groter dan die van haar moeder, lag vaak dezelfde uitdrukking van aarzelende verrassing, en deze verschrikte blik kon een onbehaaglijk gevoel opwekken bij de persoon op wie haar ogen waren gericht. Hoewel Amy verlegen was en haar ogen zelden lang op iemand gericht hield. Ze was eerder geneigd om snel een blik op iemand te werpen voor ze haar hoofd afwendde. Hoe dan ook, ze wist niet precies wat voor indruk ze maakte, als ze die al maakte, hoewel ze zich vroeger vaak heimelijk bestudeerd had in iedere spiegel die maar voorhanden was.

Maar die zomer keek Amy niet in spiegels. Ze vermeed ze zelfs. Ze zou haar moeder ook liever vermeden hebben, maar dat was onmogelijk – ze werkten samen op het kantoor. Het besluit tot deze regeling voor de zomer was maanden daarvoor genomen, door haar moeder en Avery Clark, en hoewel Amy te horen kreeg dat ze dankbaar moest zijn voor de baan, was ze dat niet. De baan was heel saai. Ze moest op een telmachine de laatste kolom cijfers van alle oranje facturen optellen die op een stapel op haar bureau lagen, en het enige gelukkige was dat het leek of haar hersens soms in slaap vielen.

Het eigenlijke probleem was natuurlijk dat zij en haar moeder de hele dag samen waren. Het kwam Amy voor alsof ze door een zwarte lijn verbonden waren, niet dikker misschien dan iets wat met een pen getekend was, maar een lijn die er altijd was. Zelfs als een van hen het vertrek uitging, naar het toilet ging of, laten we zeggen, naar het drinkfonteinje in de gang, dan veranderde dat niets aan de zwarte lijn; die liep gewoon door de muur heen en bleef hen verbinden. Ze probeerden er het beste van te maken. Hun bureaus stonden tenminste ver uiteen en niet tegenover elkaar.

Amy zat in een hoek aan een bureau tegenover Dikke Bev. Meestal zat Dottie Brown op die plek, maar Dottie Brown was die zomer thuis aan het opknappen nadat haar

baarmoeder eruit was gehaald. Iedere morgen keek Amy hoe Dikke Bev een hoeveelheid psylliumvezels afmat en ze met kracht door een half-literpak sinaasappelsap schudde. 'Jij boft maar,' zei Dikke Bev. 'Je bent jong en gezond en wat al niet. Ik wed dat jij zelfs nooit aan je stoelgang dént.' Amy wendde gegeneerd haar hoofd af.

Dikke Bev stak altijd een sigaret op zo gauw ze haar sinaasappelsap op had. Jaren later zou er een wet worden aangenomen die het haar zou beletten dit te doen op de werkplek – en op dat moment zou ze nog vijf kilo aankomen en met pensioen gaan – maar nu stond het haar nog vrij om diepe halen te nemen en de rook langzaam uit te blazen, tot ze de sigaret uitmaakte in de glazen asbak en tegen Amy zei: 'Het is weer gelukt; dat heeft de motor op gang gebracht.' Ze knipoogde naar Amy, terwijl ze moeizaam opstond en haar zware lijf naar het toilet sleepte.

Het was eigenlijk heel interessant. Amy wist niet dat sigaretten konden zorgen dat je naar de wc moest. Dat was niet het geval als zij en Stacy Burrows er een rookten in het bos achter de school. En ze wist niet dat een volwassen vrouw zo gemakkelijk over haar stoelgang kon praten. Vooral daardoor beseftte Amy hoe anders dan andere mensen zij en haar moeder leefden.

Dikke Bev kwam terug van het toilet en zuchtte terwijl ze ging zitten en kleine pluisjes van de voorkant van haar enorme, mouwloze blouse plukte. 'Zo,' zei ze, haar arm uitstrekkend naar de telefoon, waardoor er een halvemaaanvormige vochtplek zichtbaar werd op de lichtblauwe stof onder haar oksel, 'ik denk dat ik Dottie maar eens zal bellen.' Dikke Bev belde Dottie Brown iedere morgen. Ze draaide nu het nummer met het achtereind van een potlood en hield de hoorn tussen haar schouder en nek.

'Bloed je nog?' vroeg ze, terwijl ze met haar roze nagels op het bureau tikte; de roze schijfjes lagen bijna ingebed in vlees. Ze waren Watermeloen Roze – ze had Amy het flesje nagellak laten zien. 'Probeer je een record te breken of zo? Laat maar zitten en doe rustig aan. Niemand mist je hier.'

Dikke Bev pakte een *Avon* en wuifde zichzelf koelte toe met het tijdschrift, en haar stoel kraakte terwijl ze achterover leunde. 'Dat meen ik, Dot. Veel leuker om naar Amy Goodrows lieve gezichtje te kijken dan jou te horen zanken over je krampen.' Ze knipoogde naar Amy.

Amy keek de andere kant op, terwijl ze een cijfer op de telmachine indrukte. Het was aardig dat Dikke Bev het zei, maar het was natuurlijk niet waar. Dikke Bev miste Dottie heel erg. En dat was toch ook logisch? Ze waren altijd met elkaar bevriend geweest en zaten al langer in dit vertrek dan Amy op de wereld was, hoewel Amy zich dat bijna niet kon indenken. Bovendien moest je ook bedenken dat Dikke Bev het heerlijk vond om te praten. Dat zei ze zelf. 'Ik kan geen vijf minuten mijn mond houden,' zei ze, en Amy, die op een dag de klok in de gaten hield, had gemerkt dat het waar was. 'Ik móét echt praten,' legde Dikke Bev uit. 'Het is gewoon iets fysieks.' Ze leek gelijk te hebben. Haar behoefte om te praten leek even hardnekkig als haar behoefte om Life Savers te verorberen en sigaretten te roken en het speet Amy, die dol was op Dikke Bev, dat haar eigen geslotenheid een teleurstelling moest zijn. Zonder de gedachte helemaal te ontwikkelen, gaf ze haar moeder er de schuld van. Haar moeder was ook niet zo'n praatgraag type. Kijk maar hoe ze daar de hele dag zat te typen en nooit bij iemands bureau bleef staan om te vragen hoe het ermee ging, om over de hitte te klagen. Ze moest toch weten dat ze haar een snob vonden. Omdat ze haar dochter was, zouden ze ook wel zo over haar denken.

Maar Dikke Bev leek helemaal niet teleurgesteld dat ze haar hoekje met Amy moest delen. Ze legde de telefoon erop en boog zich voorover om Amy op zachte, vertrouwelijke toon te vertellen dat Dottie Browns schoonmoeder de meest egoïstische vrouw van de hele stad was. Dottie had vreselijke trek in aardappelsalade, wat natuurlijk een erg goed teken was, en toen ze dit aan haar schoonmoeder vertelde, die zoals iedereen wist de lekkerste aardappelsalade maakte die er maar bestond, had Bea Brown gezegd dat

Dottie haar bed maar uit moest komen om zelf wat aardappelen te schillen.

'Wat onaardig,' reageerde Amy oprecht.

'Zeg dat wel.' Dikke Bev leunde achterover, geeuwde en klopte op haar vlezige keel, terwijl haar ogen traanden. 'Lieverd,' zei ze, knikkend, 'trouw jij maar met een man wiens moeder dood is.'

De fabriekskantine was een slordige, haveloos ogende ruimte. Langs de ene muur stonden automaten, aan een andere was een gebarsten spiegel bevestigd; tafels met bladen van linoleum dat eraf schilferde, werden lukraak tegen elkaar aan of uit elkaar geduwd terwijl de vrouwen eraan gingen zitten en hun lunch uitpakten, hun blikjes fris en asbakken neerzetten en boterhammen uit vetvrij papier haalden. Amy ging, zoals iedere dag, met haar rug naar de gebarsten spiegel toe zitten.

Isabelle zat aan dezelfde tafel en schudde haar hoofd toen het verhaal verteld werd over Bea Browns schandelijke opmerking tegen Dottie. Arlene Tucker zei dat het waarschijnlijk door hormonen kwam, dat je, als je goed naar Bea Browns kin keek, kon zien dat ze baardharen had, en Arlene was ervan overtuigd dat zulk soort vrouwen vaak een onaangename inslag had. Rosie Tanguay zei dat de moeilijkheid met Bea Brown was dat ze nog nooit in haar leven één dag had gewerkt, en daarna verdeelde het gesprek zich over kleine groepjes, waarbij van de hak op de tak springende stemmen elkaar overlaptten. Korte uitbarstingen van gelach onderbraken het ene verhaal, ernstig tonggeklak begeleidde het andere.

Amy genoot hiervan. Alles waarover werd gepraat, vond ze interessant, zelfs het verhaal over een defecte ijskast: een tweeliterpak chocoladeijs dat smolt in de gootsteen, zuur werd en 's ochtends een uur in de wind stonk. De stemmen waren aangenaam en troostend; Amy, die zich stilhield, keek iedereen beurtelings aan. Ze werd door niemand buitengesloten, maar de vrouwen waren zo fatsoen-

lijk – of ze hadden er geen zin in – om niet te proberen haar bij hun gesprekken te betrekken. Het leidde Amy af. Ze had het natuurlijk nog leuker gevonden als haar moeder er niet bij was geweest, maar door het vriendelijke rumoer in het vertrek konden ze zich even aan elkaar onttrekken, zelfs al bleef de zwarte lijn tussen hen in hangen.

Dikke Bev drukte op een knop van de frisdrankautomaat en er kwam met veel lawaai een blikje Tab uit rollen. Ze boog haar grote lichaam voorover om het te pakken. ‘Nog drie weken en Dottie mag weer seks hebben,’ zei ze. De zwarte lijn tussen Amy en Isabelle spande zich. ‘Ze wou dat het nog drie máanden was,’ en daar werd het blikje opengetrokken. ‘Maar ik begrijp dat Wally chagrijnig wordt. Hij staat te springen.’

Amy slikte de korst van haar boterham door.

‘Laat-ie het zelf oplossen,’ zei iemand, en er klonk gelach. Amy’s hart begon sneller te kloppen; het zweet stond op haar bovenlip.

‘Ja, je wordt droger als je baarmoeder eruit is.’ Arlene Tucker zei het met een veelbetekenend knikje van haar hoofd.

‘Ik niet.’

‘Omdat jouw eierstokken niet weggehaald zijn.’ Arlene knikte weer – ze was een vrouw die geloofde in wat ze zei. ‘Bij Dot hebben ze de hele zaak eruit gehaald.’

‘O, mijn moeder werd gek van de opvliegers,’ zei iemand, en gelukkig – Amy voelde dat haar hart weer langzamer begon te kloppen en dat haar gezicht afkoelde in de hitte – lieten ze die chagrijnige Wally rusten; in plaats daarvan werd gepraat over opvliegers en huilbuien.

Isabelle pakte de rest van haar boterham in en stopte hem weer in haar lunchtasje. ‘Het is echt te warm om te eten,’ mompelde ze tegen Dikke Bev, en het was voor het eerst dat Amy haar moeder iets over de hitte hoorde zeggen.

‘O Jezus, dat zou me goed uitkomen.’ Bev grinnikte, waarbij haar grote boezem omhoogkwam. ‘Voor mij is het nooit te heet om te eten.’

Isabelle lachte en haalde een lippenstift uit haar tas.

Amy geeuwde. Ze was plotseling uitgeput; als ze op dat moment haar hoofd op tafel had gelegd, was ze zo in slaap gevallen.

‘Schat, vertel me nou eens,’ zei Dikke Bev. Ze had net een sigaret opgestoken en tuurde door de rook heen naar Amy. Ze plukte een stukje tabak van haar lip en keek er naar voor ze het op de grond tikte. ‘Hoe kwam je ertoe om je haar af te knippen?’

De zwarte lijn trilde en zoemde. Zonder het te willen keek Amy naar haar moeder. Isabelle deed lippenstift op, terwijl ze in een handspiegeltje keek en haar hoofd een tikje achterover hield; haar hand met de lippenstift erin kwam tot stilstand.

‘Het staat leuk,’ ging Bev door. ‘Ontzettend leuk. Maar ik was gewoon nieuwsgierig. Met zo’n bos haar als het jouwe.’

Amy draaide haar gezicht naar het raam, terwijl ze het puntje van haar oor vastpakte. Vrouwen gooiden hun boterhamzakjes in de vuilnisbak, klopten kruimels van hun boezem en geeuwden met hun vuist voor hun mond terwijl ze opstonden.

‘Het is waarschijnlijk koeler,’ zei Dikke Bev.

‘Dat is zo. Veel koeler.’ Amy keek naar Dikke Bev en toen de andere kant uit.

Dikke Bev zuchtte luid. ‘Vooruit, Isabelle,’ zei ze. ‘Kom mee. We moeten er weer tegenaan.’

Isabelle perste haar lippen op elkaar en knipte haar tasje dicht. ‘Zo is het,’ zei ze, niet naar Amy kijkend. ‘Je hebt luxepaarden en werkpaarden.’

Maar Isabelle had een verhaal. En toen ze jaren daarvoor net in het stadje was aangekomen en het oude huis van de Cranes aan Route 22 huurde, waar ze zich installeerde met haar weinige bezittingen en haar kleine dochttertje (een kind met een ernstig gezichtje en een bos blond, krullend haar), waren de leden van de congregationalistische kerk

wel een beetje nieuwsgierig geweest, en de vrouwen bij wie ze kwam te werken op het kantoor van de fabriek ook.

Maar de jonge Isabelle Goodrow liet niets los. Ze antwoordde alleen dat haar man dood was, evenals haar ouders, en dat ze naar Shirley Falls was verhuisd om een betere kans te hebben de kost te verdienen. Eigenlijk wist niemand veel meer. Hoewel een paar mensen hadden opgemerkt dat ze haar trouwring droeg toen ze net in de stad was aangekomen, en dat ze hem na een poosje niet meer droeg.

Ze leek geen vrienden te maken. Ze maakte ook geen vijanden, hoewel ze een plichtsgetrouwe werkneemster was en als gevolg daarvan diverse promoties maakte. Iedere keer werd er een beetje gemopperd op het kantoor, vooral de laatste keer, toen ze ver boven de anderen was uitgestegen door de privésecretaresse van Avery Clark te worden, maar niemand wenste haar kwaad toe. Er werden grappen gemaakt, opmerkingen, achter haar rug soms, over dat ze eens een flinke beurt nodig had om haar wat lossier te maken, maar dat soort dingen namen af naarmate de jaren verstreken. Op dit moment hoorde ze bij de oudgedienden. Amy's angst dat haar moeder als een snob werd beschouwd, was niet bepaald gerechtvaardigd. Het was waar dat de vrouwen over elkaar roddelden, maar Amy was te jong om te begrijpen dat de manier waarop ze elkaar als een soort familie accepteerden, zich ook uitstrekte tot haar moeder.

Toch zou niemand beweren dat ze Isabelle kende. En zeker niemand wist dat de arme vrouw op dit moment door een hel ging. Als ze al magerder leek dan normaal, iets bleker, ach, het was ook vreselijk heet. Zo heet dat zelfs nu, aan het eind van de dag, de hitte nog opsteeg uit het teer terwijl Amy en Isabelle over de parkeerplaats liepen.

'Een fijne avond samen,' riep Dikke Bev, terwijl ze zichzelf in haar auto hees.

De geraniums op de vensterbank boven de gootsteen hadden helderrode bloemkronen zo groot als softballen, maar